

ISÄ: heimosoturi Nikolai Paltamo
(Elämäkerta sivulla 50)

POIKA: Laguksen jääkäri Viktor Balahanoff.

Itäkarjalaisten kuparivaltaus Australiassa

Kalevalan päivän aattona Uudessa Suomessa oli neljän palstan levyiset otsikot ja kuvat suomalaisista »mainareista», jotka löysivät antoisan kuparisuonen Australiassa.

Kaksi suomalaista siirtolaista, jotka muuttivat Australiaan vuonna 1959, on löytänyt kuparisuonen Queenslandissa, Koillis-Australiassa. Löytö sijaitsee noin 60 kilometrin päässä Mount Isan vuoristosta, jossa toimii yksi Australian suurimmista kaivoksista. Miehet ovat aivan viime aikoihin saakka olleet työssä em. kaivoksilla, mutta jättäneet nyt hyväpalkkaiset työnsä keskittyäkseen kokonaan omaan löydökseensä.

Toinen miehistä on 45-vuotias poikamies Viktor Balahanoff, joka muutti Australiaan Nokialta. Toinen on Antti Onttonen, joka muutti Australiaan perheineen Pudasjärveltä. Myös hänen poikansa, 20-vuotias Pekka Onttonen on työssä isänsä ja tämän ystävän löydöksellä. Hänkin oli aikaisemmin Mount Isan kaivoksella iskuriporan käyttäjänä.

Koska nimet olivat hyvin tuttuja, kirjoitti toimittajamme kirjeen ystävälleen Nikolai Paltamolle: »Tunnetko Viktor Balahanoffin Australiasta?» Näin hän vastasi:

»Viktor on minun poikani, syntynyt 14. 3. 1924 Suojärvellä. Olin silloin isäni palveluksessa kaupanhoitajana. Asuimme Teillä. Muutimme Nokialle v. 1928. Viktor otti osaa vapaaehtoisena talvisotaan osallistuen Säkkijärven ja Haasaaren taisteluihin. Sodan jälkeen hän

läksi merille. Jatkosodan aikana hän joutui asepalvelukseen ja sotaan Laguksen joukoissa. Otti mittaa sotamies venäläisestä Syvärillä ja sotamies saksalaisesta Lapissa 1944. Sodan loppua hän meni merille ja asettui Australiaan. Äiti Nadja Paltamo on o.s. Larkkonen, syntynyt Suojärvellä 10. 10. 1903, minä olen syntynyt Aunuksen Pyhäjärvellä 28. 4. 1893.»

Australian karjalaiset ovat nimittäneet löytämänsä ja valtaamansa alueen Waterhole Mineksi eli Lähdekaivokseksi, koska he löysivät sen etsiessään vettä eräällä viikonloppuretkellä. Tällä matkalla he huomasivat vanhan ja hylätyn kaivoksen, jota he rupesivat tutkimaan lähemmin vapaina viikonloppuina, sillä kaikki merkit viittasivat siihen, että paikalla oli löydettävissä arvokasta metallia. Rikas malmisuoni löytyi vanhan kaivoksen läheltä.

Balahanoffin arvelun mukaan on löydös niin arvokas, etteivät he myisi sitä alle 200.000 Australian dollarin eli vähemmällä kuin miljoonalla markalla. Sen lisäksi he vaatisivat vielä prosentiosuutta kaivoksen tuotosta. — Meillä ei pitäisi olla mitään vaikeuksia saada kaivoksestamme kuparia viikossa 1.000—2.000 Australian dollarin arvosta, kunhan vain saisimme käyttöömmme kunnolliset porat ja kaivosvälineet, sanoi Balahanoff.

— Olemme jo hankkineet kalliin ilmaporakoneen, mutta meidän täytyy vielä vuokrata autoja malmin kuljettamiseksi Mount Isan rikastamoille. Onhan tässä vielä muitakin me-

noja, joihin eivät rahamme riitä. Sen vuoksi jatkammekin toistaiseksi kaivamista vanhaan tyyliin, vaikka se kysyykin enemmän aikaa eikä kaivoksen tuotosta päästä nauttimaan vielä pitkään aikaan.

Vanhaan tyyliin kaivaminen merkitsee sitä, että löydöspaikalle kaivetaan lapiolla ja hakulla kuoppa, joka tuetaan vähitellen alas mentäessä kaivospölyillä ja kaikki malmi vintataan käsipelillä sanko kerrallaan maanpinnalle. Tämän tyylistä kaivostoimintaa ei paljon enää esiinny, vaan nykyisin on pienyrittäjillään käytössään koneet, jotka poraavat ja nostavat malmin maanpinnalle sähkövoiman avulla.

Lähdekaivos on tällä hetkellä lähes 60 metrin syvyinen ja nämä kolme kaivosmiestä ovat nyt päässeet malmisuoneen käsiksi.

Löydöksen teki varsinaisesti Viktor Balahanoff. Ensin hän löysi hyljätyn kaivoksen eräällä viikonloppuretkellään ja teki kaivoksen valtuksen ystävänsä Ontrosen kanssa. Ystävyykset jatkoivat viikonloppuisin kaivamistaan hyljättyssä kaivoksessa ilman suurempaa tulosta. Kerran he lähtivät tutkimaan kaivoksen lähimaastoa löytääkseen juomavettä. Balahanoff oli paljain jaloin, ja maastossa kasvaa terävälehtistä saraheinää. Sen vuoksi Balahanoffin piti liikkua hyvin varovasti ruohikossa työntäen heinikkoa syrjään edellään. Silloin hänen silmiinsä sattui maanpinnalla lojuva malminpala.

Miehet tekivät uuden valtausilmoituksen, mutta eivät saaneet haltuunsa koko haluamaansa aluetta, sillä osan siitä oli aikaisemmin vallannut eräs toinen »kaivosyhtiö». He saivat kuitenkin nimiinsä pienen alueen 21 vuodeksi.

— **ILMAVOIMAMME** viettivät 6. 3. 68 50-vuotisjuhlaansa. Tuona päivänä v. 1918 maamme ystävä, kreivi Eric von Rosen Ruotsista lahjoitti maallemme ensimmäisen lentokoneen. Siitä tuli alku. Sodan syttyessä 1939 olivat rykmentti-laivekokoonpanoon siirtyneiden ilmavoimien uudelleenjärjestely ja uuden kaluston hankinnat pahasti kesken.

Kalustovahvuus oli sodan alkaessa kesäkuussa 1941 307 sotakonetta. Alkeis- ja harjoituskoneet mukaanluettuna kohosi vahvuus 559:ään.

Valmet Oy:n lentokonetehdas on valmistanut vuodesta 1922 lähtien ilmavoimillemme 751 konetta, joista Fouga Magister-suihkukoneita 62. Lentokonetehtaan viimeinen kone, Fouga Magister, luovutettiin ilmavoimillemme viime vuonna. Yhtään uutta konetta ei ole rakenteilla, eikä edes suunnitteilla. Karua kertomaa juhluvuoden johdosta.

— **MAITOMAA SUOMI:** Suomalaiset kuluttivat viime vuonna asukasta kohti keskimäärin 289 kiloa maitoa, söivät 17,2 kiloa voita, 3,8 kiloa juustoa ja 4,0 litraa jäätelöä. Maidon kokonaistuotos oli 3.576 miljoonaa kiloa eli 113 miljoonaa kiloa vähemmän kuin vuonna 1966, kerrotaan Valiosta.

NEUVOSTO-KARJALA

»Länsi-Karjalan rautatie» on valmis Jyskjärvelle asti. Kuten muistamme tämä rata on jatkoa Suojärven rautatielle ja kulkee Porajärven ja Repolan entisten pitäjien kautta Jyskjärvelle. Radalla on tärkeä taloudellinen, so-tilaallinen ja kielipoliittinen merkitys.

Rata kulkee Porajärven itäpuolitse, Rukajärven ja Repolan välitse Jyskjärven läheisyyteen. Radasta on haara Repolan Lentieraan, Suomen rajalle. Radan ylimalkainen suunta on nähtävissä Moskovassa v. 1967 julkaistussa kartastossa, Geografitseskij Atlas, sivu 130.

— Anni Antipina on aikakauslehti Punalipulle kertonut, että Jyskjärven kirjastossa on 12.700 nidettä. Kylässä on tuhatkunta vakinaista lukijaa, joista kukin lainaa keskimäärin 18 kirjaa vuodessa. Kylään tuli tammikuussa (1967) 752 sanomalehteä ja 665 aikakausjulkaisua. Lisäksi Jyskjärvellä on kaksi kirjakauppaa, posti, lennätin ja sairaala.

— Melkein kaikissa Vienan kylissä on oma kuoro. Kuuluisin niistä on Veikko Pällisen ohjauksella toimiva Kalevalan kuoro (Uhtualta). Suurta suosiota nauttii myös Kalevalan Kansanteatteri. Sieltä (Uhtualta) ovat lähtöisin Petroskoin suomalaisen teatterin lahjakkaat näyttelijät Sanni Botssharnikova ja Vieno Ketunen. Sieltä ovat alkaneet näyttelijäuransa myös Sulo Tuorila ja Irja Takala.

— Virolaissyntyinen Eduard Punn on vanhimpana instruktoria Petroskoin autokoulussa, jolla on ikää jo viisitoista vuotta. Koulussa on kymmenen muuta valmentajaa. Koululla on osastoja Sekehessä, Karhumäellä, Kemissä ja Suojärvellä. Autokurssin pituus on 4 kuukautta. Vuodessa koulu valmistaa noin 900 autonkuljettajaa. Punn on muutenkin kova kaveri. Sodan aikana hän Punasissiosastossa on taakkoineen tarponut Karjalan selkosia 31:llä matkalla pyöreästi laskettuna 17.000 kilometriä.

SOLOVETSKIN LUOSTARI: Maamme lehdistössä on ollut uutisia, että Vienan merellä sijaitseva Solovetskin kuuluisa luostari on kunnostettu turistikeskukseksi ja avaa ovensa ulkomaalaisille matkailijoillekin. Luostarin perustivat pyhittäjät Sosima ja Savvati 1400-luvulla. Aikoinaan tsaarien Venäjällä luostaria käytettiin myös karkoituspaiikkana. Sotakomunismmin vuosina munkkikunta hävisi ja luostarista tuli 1920-luvulla vankileiri — »Vienan Helvetti». Joulukuussa Suomen televisiossa esitettiin luostarin saarilta filmi, joka todistaa, että Solovetskin saaristoa, »Pohjolan Venetsiaa» on entisöity. Filmin johdosta toimituksemme soitti eräs heimosisar, joka lausui: »Olen vanhemmiltani Suojärvellä kuullut, että ennen muinoin Solovetskin luostarissa käytiin pyhiinvaellusmatkoilla enemmän kuin Valamossa.»